СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ VI. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 1-го Грудня 1898. | Число 48.

Календарь.

Грудень.

1	Ч.	Авдія, Верлаама
2	П.	Григорія, Анатолія
3	С.	ВВЕДЕНІЄ ПР. БОГОР.
4	Н.	26. ПО СОШ. Филимона К.
5	П.	Григорія акр.
6	В.	+ Катерины вмуч.
7	С.	Климента папы, Петра ал.

Змѣстъ.

УВАГА.

Хотячѣ приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касієра:

Mr. Kond. Kotanczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

СПРАВЫ „Р.Н. СОЮЗА“

Въ другôй половинѣ мѣсяця листоп. с. р. приступили до „Р Н. Союза“ слѣдуючѣ новѣ члены:

	Perth Amboy, N. J.	Число въ гол. книзѣ:
1.	Славута Иванъ	1105
	Lansford, Pa	
2.	Анельовскій Йос.	1106
3.	Салонтай Мих.	1106
	Homestead, Pa.	
4.	Борисъ Стефанъ	1107
5.	Лазорикъ Павло	1107
6.	Поповичь Василь	1108
	Shenandoah, Pa.	
7.	Лешкинъ Анна	1109
8.	„ Михаилъ	1109
9.	Малинякъ Теоф.	1110
10.	Парилякъ Алек.	1110
	Jessup, Pa.	
11.	Ковачь Василь	1111
12.	Щавиньскій Дем.	1111
13.	Дзякъ Иванъ	1112
14.	Ковачь Михаилъ	1112
	St. Louis, Mo.	
15.	Дуплякъ Ваньо	1108
16.	Ґойда Михаилъ	1113
17.	Лукачь Стефанъ	1113
	Pittsburg, Pa.	
18.	Лехъ Грыць	1114
19.	Пелешь Николай	1114
	Shamokin, Pa.	
20.	Піґа Йосифъ	1115
21.	Кальманъ Юрій	1115
22.	Яносѣкъ Адамъ	1116
23.	Шольцъ Йосифъ	1116
24.	Симко стефанъ	1117
25.	Присташь Юрій	1117
26.	Беднарчикъ Пав.	1118
27.	Еґедъ Юрій	1118
28.	Пирожко Іоанъ	1119
29.	Матисекъ Іоанъ	1119
30.	Грицишакъ Мих.	1120
31.	Кропилякъ Стеф.	1120
32.	Прибула Павло	1121
	Priceburg, Pa.	
33.	Хрущь Николай	1121
	Mayfield, Pa.	
34.	Найдохъ Василь	1122
35.	Ксеньо Петро	1122
36.	Бабякъ Иванъ	1123
37.	Сеньо Ева	1123
38.	Сабатъ Павло	1124
39.	„ Стефанъ	1124
40.	„ Семанъ	1125
41.	Палубнякъ Вол.	1125
42.	Початокъ Иванъ	1126
43.	„ Стефанъ	1126
44.	Обухъ Михаилъ	1127
45.	Крохта Евка	1127
46.	Куленичь Иванъ	1128
47.	Обшарскій Иванъ	1128
48.	„ Анна	1129
49.	Сембратовичь Ан.	1129
50.	„ Михаилъ	1130
51.	„ Пелягія	1130
52.	Жолудко Йосифъ	1131
53.	„ Марія	1131
54.	Дзвôнчикъ Анна	1132
55.	Сосенко Юлія	1132
56.	„ Марія	1133
57.	Костикъ Стефанъ	1133
58.	Сернякъ Марія	1134
59.	Губякъ Василь	1134
60.	Констанкевичь И.	1135
61.	Ґіжа Дмитро	1135
62.	Ильчакъ Андрей	1136
63.	Юркôвскій Илько	1136
64.	Шостъ Софронъ	1137

Ант. Бончевскій
секретарь.

Двѣ вôйны.

Льва Толстоя.

Въ христіяньскôмъ свѣтѣ чуемо теперь о двохъ вôйнахъ. Вправдѣ, одна вже скôнчила ся, а друга еще нѣ; але буть часъ, въ котрôмъ они вôдбували ся разомъ, однакь рôжниця межи ними была разяча. Перша, вже закôнчена, стара, чести-любива, дурна и жестока, неумѣстна, дивна, поганьска — се испаньско-американьска вôйна, котра убитемъ одныхъ людей хотѣла порѣшати пытане, якъ и кимъ мають бути правленѣ инші.

Друга, ще треваюча, котра лишь тогды скôнчить ся, якъ всѣмъ вôйнамъ буде конець — се нова, зъ запертемъ самого себе на любови и розсудку оснута, свята вôйна противъ вôйны, яку найлѣпша, поступова частина христіяньскои людскости вже давно — якъ выразивъ се Вікторъ Гуго на однôмъ конгресѣ — выповѣла другôй брутальнôй, дикôй части тои самои людскости. Ту вôйну провадить въ остатнôмъ часѣ зъ особливôю силою и успѣшно противъ могучого россійского правительства горсточка людей-христіянъ — кавказкій духоборцѣ.

Сими днями получивъ-емъ вôдъ одного добродѣя листъ зъ просьбою: „...написати ему кôлька словъ або гадокъ, котрѣ мали-бъ выражати мои чувства супротивъ благородного дѣла американьскои народности, богатырства еѣ жовнѣрôвъ та морякôвъ.“ Сей добродѣй разомъ зъ переважною бôльшостію американьского народу цѣлкомъ перекôнаный, що дѣло Американцѣвъ, котре носять въ тôмъ, що они убили кôлька тысячъ невооруженыхъ — безъ сумнѣву есть благороднымъ дѣломъ, „a noble work“, та що люде, котрѣ убивали множество своихъ ближнихъ самѣ остали живѣ, здоровѣ и выбрали собѣ выгôдне положене, суть богатырами.

Испаньско-американьску вôйну, не беручи въ рахубу тыхъ збродней, поповненыхъ Испанцями на Кубѣ, котрѣ стали еѣ причиною, можна порôвнати зъ безсильнымъ та нерозумнымъ старцемъ, выхованымъ въ традиціяхъ фальшивои славы, котрый вызывае молодого, повного свѣжихъ силъ чоловѣка на кулаки, щобы усунути непорозумѣне, повстале межь нимъ а тымъ молодцемъ. Сей, котрому передше, якъ богато разôвъ самъ розказовано, приходилось дуже часто рѣшати такій пытаня, принимае зазывъ, кидае ся на старовину, що стратила вже всѣ свои силы та розумъ, выбивае еи зубы, ломить ребра и опосля зъ втѣхою розказуе о своихъ подвигахъ передъ численно зôбраными такъ само молодыми людьми, котрѣ радують ся и величають богатыря, що зъ старця зробивъ калѣку.

Така есть одна вôйна, котрою занимають ся всѣ умы христіяньского свѣта. О другôй не говорить нѣхто, нѣхто невѣть не знае о нѣй. Ся друга вôйна того рода: Кожда держава ощукуючи людей, говорить: Вы всѣ правленѣ мною есьте въ небеспеченьствѣ стати добычею инших народôвъ; я стережу вашого добра и беспеки и длятого жадаю, щобысьте складали менѣ міліоны рôчно, плоды вашои працѣ, котрѣ я ужію на оружія, каноны, порохъ, кораблѣ........ для вашои охороны; кромѣ того жадаю, щобы вы самѣ вступали до установленыхъ мною институцій, въ котрыхъ зроблять зъ васъ безрозсудну часть величезнои машины, вôйска мною правленого. Въ вôйску перестаете бути людьми та мати власну волю и будете робити всьо, що я схочу. Я хочу передовсѣмъ пановати; средствомъ до пановaня, котрымъ послугую ся, есть розбôй и длятого буду васъ вчити убивати.

Помимо очевиднои нестôйности твердженя, що люде суть въ небеспеченьствѣ передъ нападомъ зô стороны правительствъ инших державъ, котрѣ також кажуть, що помимо ихъ туги за спокоемъ, они находять ся въ такôмъ самôмъ небеспеченьствѣ; помимо понижаючои неволѣ, въ котру впадають тѣ, що вступають до вôйска; помимо страшнои роботы, до котрои покликанѣ, дають ся люде пôдôйти, выдають грошѣ на свое власне гноблене и гноблять себе взаимно.

Въ тôмъ являють ся люде, котрѣ кажуть: „Та, що говорити о грозячôмъ намъ небеспеченьствѣ и вашихъ забѣгахъ — охоронити насъ передъ нимъ, се обманъ. Всѣ державы запевняють, що бажають спокою и при тôмъ всѣмъ дружать ся одна противъ другои. Кромѣ того пôсля права, котре и вы узнаете, всѣ люде суть братами и нема жаднои рôжницѣ належати до сеи або тои державы; длятого не страшить насъ нападъ зô стороны инших державъ и немае для насъ значеня. Головно, але взборонено Богомъ намъ наданымъ закономъ, котрый и вы узнаете, що жадаете вôдъ насъ участи въ убійствѣ, не лишь розбôй, але кожде насильство; длятого не можемо и не будемо брати участи въ вашихъ приготовленяхъ до забійствъ. Не дамо вамъ на то жадного гроша и не пôдемо до вашихъ згромадженъ, де приголомшуете розумъ и совѣсть людей, замѣнюете насъ въ орудіє насильства, послушныхъ кождому лихому чоловѣкови, хто возьме ихъ лишь до рукъ.

Въ тôмъ полягае друга вôйна провадженa вже давно найлучшими одиницями противъ представителѣвъ брутальнои силы, котра послѣдними часами зъ особливою завзятостію вybухла мѣжь духоборцями, а россійскою державою. Россійске правительство ужило противъ духоборцѣвъ всякихъ средствъ, якими звыкло поборювати: вязнило, заказовало опущати мѣсце перебуваня, сходити ся разомъ, недоручовано имъ листôвъ, слѣдило потайно за ними, заказовало писати по часописяхъ, всьо дотычаче духоборцѣвъ, очернювало ихъ по газетахъ, пôдкуповало, сѣкло нагайками, замыкало въ тюрму, нищило родины. Однакъ духоборцѣ вооруженѣ одинокимъ своимъ реліґійнымъ орудіємъ: спокôйнымъ розсудкомъ и терпеливою постоянностію говорять: „не можна чоловѣка бôльше слухати, якъ Бога и щобысьте не знати, що зъ нами започали, не можемо и не будемо васъ слухати.“

Величають испаньскихъ и американьскихъ богатырôвъ сеи дикои вôйны, котрѣ бажаючи вôдзначитись передъ людьми та осягнути нагороду и славу повбивали дуже богато людей, або мордуючи своихъ ближныхъ самѣ загибли, але нѣхто не спомяне, нѣхто и не знае за тыхъ богатырôвъ вôйны противъ вôйны, котрѣ нѣкимъ не замѣченѣ згинули, або ще гинуть пôдъ рѣзками, або въ смердячихъ льохахъ, або въ далекôмъ выгнаню та помимо того вѣрнѣ суть правдѣ и добру ажь до послѣдного дыху. Знаю десятки такихъ вже погибшихъ мученикôвъ, а сотки такихъ самыхъ, котрѣ розсѣянѣ по цѣлôмъ свѣтѣ, по звычаю мученикôвъ, вызнають дальше правду.

Знаю нѣкого Дрощина, учителя хлопа, котрого на смерть замучено въ карнôмъ батайльонѣ; знаю нѣкого Исимченка, товариша Дрощина, котрого выгнано на конець свѣта, коли перебувъ всѣ муки карного батайльона; знаю Ольховика мужика, що вôдказавъ ся вôдъ службы вôйсковои та за те дôставъ ся до карного батайльону. На корабли навернувъ вôнъ одного жовнѣра зъ помѣжь сторожи, Середу. Той зрозумѣвши, що ему Ольховикъ розказувавъ о грѣсѣ службы вôйсковои, прійшовъ до начальства и сказавъ, якъ звычайно говорять старѣ мученики: „Не хочу бути мѣжь мучителями, долучи мене до мученикôвъ.“ Почали мучити, заслали го до карного батайльону, а опôсля до провинціи Якутскъ. Знаю десятки духоборцѣвъ, зъ котрыхъ по-вмерало, ослѣпло, а таки не пôддались его противнымъ жаданямъ.

Тыми днями читавъ-емъ о однôмъ молодôмъ духоборцю, котрого одинокого, безъ товаришôвъ заслано до полку въ Самаркандъ. Знову тѣ самѣ вымоги зô стороны властей и тѣ самѣ поединчѣ, неопровержимѣ вôдповѣди: „Не можу робити того,

(Продовжене на другôй сторонѣ).

ИВАНЪ П. КОТЛЯРЕВСКІЙ.

Въ столѣтнѣ роковины вôдродженя нашого рôдного письменства.

—1798—1898.—

ИВАНЪ ПЕТРОВИЧЬ КОТЛЯРЕВСКІЙ.

Вы мыслите, що хôдъ судьбы рукою
Зупините,
Що духа вôльного въ его розвою
Обмежите?

— — — — — — — — — — — —

Даремный вашъ опôръ: поступъ ломить, тисне
И зôрве вашъ слѣдъ,
И мовь зза хмаръ ще тымъ яснѣйше блисне
Рожевый цвѣтъ!

R 95

Тѣ слова нашои поетки, Юліи Кравченко, мимо волѣ насувають ся на гадку, коли сего року вся Русь святкуе 100-лѣтну рôчницю вôдродженя рôднои мовы. И справдѣ, коли приглянемо ся исторіи нашого народу, то переконаемо ся, що рѣдко котрый инший нарôдъ переходивъ таку гôрку долю, якъ нарôдъ рускій. Ще не скôнчили ся незгоды князѣвъ, та сварнѣ бояръ, а ту вже надтягнувъ ворогъ: зô всходу дикій Татаринъ, що огнемъ и мечемъ рôвнавъ всьо зъ землею; зъ пôвночи не лѣпша Москва, котрои князеви захотѣло ся стати самодержцемъ всѣхъ Русей; а зъ заходу непасытный Ляхъ, въ котрого одинайцятою заповѣдею божою стала: Польща вôдъ моря до моря. Правда, нарôдъ рускій не придивлявъ ся мовчки тымъ заходамъ ворогôвъ, все боронивъ ся, о скôлько мôгъ; однакъ коли тому 250 лѣтъ Богданъ Хмельницкій не потрафивъ утримати тяжко выборенои свободы и одну часть Руси злучивъ зъ Москвою пôдъ условіемъ затриманя повнои самоуправы и политичнои независимости, а другу лишивъ Полякамъ, тогды настали гôркѣ часы. Вôдъ тои хвилѣ тѣ вѣчнѣ, нашѣ солоденькѣ пріятелѣ, поволи, але крокъ за крокомъ зачали нищити и заграбовувати всьо, що лише пахло житемъ. И допровадили до того, що на Руси тому 100 лѣтъ оставъ лишень бѣдный, темный, якъ худоба закрѣпощеный людъ зъ своею „хлопскою“ бесѣдою. — Всьо проче на Украинѣ було московске, а въ Галичинѣ польске.

И чи-жь злодѣй, котрый обкрадае не газду, але цѣлый нарôдъ, мôгъ що бôльше забрати? Нѣ! Сли забравъ свободу, знищивъ просвѣту, загарбавъ маетки, а его самого запрягнувъ до ярма, то, вѣдай, вже не стало нѣчого, на що було варта лакомити ся. Такъ, всьо закрали! Забули тôлько вырвати зъ міліонôвъ сердець живе слово — рôдну мову, що схоронила ся пôдъ соломячѣ стрѣхи. Забули, бѣдаки, що живе слово есть тымъ, що лучить міліоны, порушуе масами, рядить свѣтами, якъ искра електрична будить до житя и тне незгôрше меча. Забули, що доки жіе живе слово, доти жіе самъ нарôдъ — доти не минула небеспечность, щобъ той нарôдъ не заговоривъ колись по своему!

Такъ стало ся зъ нами та нашою бесѣдою. Якъ разъ сего року минае сто лѣтъ, коли рôдна мова, высмѣяна и погорджена поступае зъ хлопскихъ хатъ на ширшій свѣтъ. Се дѣяло ся въ тôмъ часѣ, коли въ свѣтѣ зачали голосно говорити, що всѣ люде, такъ бѣднѣ якъ и богатѣ, такъ пануючѣ якъ и крепаки — суть рôвнѣ не тôлько передъ Богомъ, але и передъ правомъ,

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:
„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зô стороны першои)

що противить ся моѣй вѣрѣ въ Бога.“ — „То замучимо тебе на смерть.“ — „То ваша рѣчь. Робѣть вы свое, а я буду свое.“

Той дванайцятилѣтный, самъ въ чужину загнаный хлопець середъ ворожихъ ему людей — богатыхъ, сильныхъ, освѣченыхъ людей, котрй докладають всякихъ силъ, щобъ его покорити, не пôддае ся и сповняе дѣло.

Говорять: „Даремнй пожертвованя. Тй люде згинуть, а порядокъ житевый остане той самъ.“ Такъ само, думаю, говорили люде такожь о даремности офѣры Христовои, якъ такожь всѣхъ мучениковъ за правду. Сучаснй люде, особливо вченй, стали такъ дикими, що завдяки тôй дикости не понимають и не можуть поняти значеня и успѣху духовыхъ силъ. Динамитовый 25-пудовый набôй, киненый на горстку живучихъ людей — то розумѣють они и добачають въ тôмъ силу. Але мысль, правда, що переходить въ дѣйснôсть, въ житю до мучеництва допроваджена, доступна правда міліонамъ — се пôсля ихъ розумованя жадна сила, бо не трѣщить и не видно нѣ поломаныхъ костей, нѣ калюжей крови. Вченй — розумѣе ся лихй вченй — зъ цѣлою силою своихъ вчености старають ся доказати, що людскôсть жіе мовъ череда, економичными условіями та що розумъ дано ѣй на жартъ; але правительства знають, що порушае свѣтомъ, а прото заховують ся неумыльно, инстинктомъ самозахованя, найзавзятѣйше-жь противъ тыхъ духовыхъ силъ, вôдъ котрыхъ зависить ихъ истноване або заглада. Власне длятого були и теперь ще звернені всѣ силы российского правительства противъ духоборцѣвъ, щобъ зробити ихъ не шкôдливыми, вôдокремити, выгнати въ чужину.

Та помимо всѣхъ тыхъ змагань боротьбы духоборцѣвъ отворила очи міліонамъ. Знаю сотки зъ старшихъ и молодыхъ войсковыхъ, котрй завдяки переслѣдуванямъ лагôдныхъ, трудолюбивыхъ духоборцѣвъ почали сумнѣватись о законности своеи роботы; знаю людей, котрй першій разъ зачали роздумовати надъ житемъ и значенемъ христіяньства, якъ видѣли або учули о житю тыхъ людей и ихъ переслѣдованяхъ, котрымъ були пôдданй.

А правительство, що керуе міліонами людей, знае то и чуе, що его вцѣлено въ саме серце.

Того рода есть та друга вôйна проваджена днесь, тай такй еѣ наслѣдки. А еѣ наслѣдки важнй не лишь для российского правительства самого. До кождого ряду, основаного на вôйнѣ и силѣ, вцѣлить ся тымъ оружіемъ. Христосъ сказавъ: „Я побѣдивъ свѣтъ.“ Вôнъ справдѣ его побѣдивъ, если люде будуть вѣрити въ то имъ удѣлене оружіе.

Тымъ оружіемъ есть — щобъ кождый чоловѣкъ слухавъ свого власного розуму та своеи власнои совѣсти. Адже-жь то такъ поединче, безсумнѣвне и конечне для кождого чоловѣка. „Хочете зробити мене участникомъ розбою. Жадаете вôдъ мене грошей на зготовлене знарядôвъ мордерчихъ та ще и хочете, щобъ я самъ бравъ участь въ зорганізованôй убійчôй голотѣ,“ каже розумный чоловѣкъ, котрый не запродавъ своеи совѣсти и еѣ не затьмивъ; „однакъ я узнаю то саме право, що и вы, забороняючи вôдъ давна не лишь розбôй, але и всяке ворогуване, длятого не могу васъ слухати.“

Власне то поединче средство само побѣдить свѣтъ.

Ясная Поляна 15. авгус. 1898.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дня 24. новембра, въ четверъ с. р. вôдбуло ся въ St. Clair, Pa. посвячене престола и братскои хоругви въ мѣсцевôй рускôй церкви. Чинъ посвяченя довершивъ о. К. Лавришинъ зъ Шенандоа, а вôдповѣдну до торжества проповѣдь выголосивъ о. Ив. Констанкевичь. На те торжество прибули ще о. Ст. Макарь зъ Мт. Кармель и священникъ зъ Лансфордъ и богато ще иншихъ гостей.

Передъ Службою Божою и опôсля мѣсцеве братство, зъ Лансфордъ, Майнерсвиль и Потсвиль перейшло въ парадѣ черезъ мѣсто. Братствамъ приґравали двѣ банды. Пôсля торжества въ церкви, гостѣ удали ся до салѣ, де вôдбувъ ся на дохôдъ церкви баль, на котрôмъ охочй забавляли ся до пôзнои ночи.

За всѣ стараня, якй положено коло прикрашеня церкви въ той день належить ся признане щирому священникови о. Ив. Заклиньскому и церковной радѣ.

ВѢСТИ ЗЪ БРАЗИЛИИ.

Зъ рускихъ колоній въ Паранѣ.

Передъ двома мѣсяцями выслали въ порть Паранагуа въ полуднево - бразилійскôй державѣ Паранѣ два монахи-Василіяне, а именно священникъ о. Антоній Мартинюкъ и братчикъ Горощукъ зо Львова. Удались они до основуючого ся тамъ монастыря (дому місійного) въ величезнôй, майже зовсѣмъ чисто-рускôй осадѣ Прудентополисъ, числячôй около 6.000 Русиновъ, де осѣвъ въ липни 1897 р. першій Василіянъ о. Сильвестеръ Кизима. Монахи тѣ взяли зъ собою деще рускихъ книжокъ тыхъ духовныхъ якъ и свѣтскихъ та шкôльныхъ; хотять заложити руску школу въ Прудентополисъ. Взяли такожь по-троха всѣлякого насѣня, щобы огородъ и садъ при першимъ рускимъ скитѣ на полудневôй пôвкули земскôй бувъ розсадникомъ пожиточныхъ ростинъ для осадниковъ. Братъ Горощукъ фаховый столяръ и тесля, повѣзъ изъ собою знадобе своего ремесла и лагодить ся вырѣзьблювати иконостасъ зъ кедрôвъ, магонию и иншихъ розноцвѣтныхъ дорогоцѣнныхъ деревъ тамошныхъ лѣсôвъ. Дотеперѣшня церковь въ Прудентополисъ ще дуже убога, — така, якъ си парохіяне, котрй допера зачинають приходити до себе по тяжкôй початковôй нуждѣ, злидняхъ и зневѣрѣ, въ яку попали були, не знайшовши тамъ сподѣваного раю, тôлько вôдвѣчный дикій буйнй пралѣсы екзотичнй и тажку працю, а многй и смерть голодову.

Наученй бѣдою попередниковъ, особливо вôдъхоченй оповѣданями тыхъ, що побачивши на мѣсци тяжку долю утѣкли назадъ до краю, не ѣдуть теперь вже нашй люде туды, тымъ бôльше, що не лишь уже нема безплатного перевозу, але и тамошне правительство неприхильне новому напливови нашихъ людей. Лише вôдъ часу до часу приѣздить на кольонію по кôлька осôбъ або родинъ, возваныхъ свояками, котрымъ повелось уже яко-тако загосподарювати ся въ тôмъ дикôмъ теплôмъ краю. О. Кизима остерѣгае, щобы нѣхто зъ селянъ не важивъ ся туды ѣхати, бо тôмъ уже давно не ведуть кольонізаціи, а лише хиба тôй може тамъ знайти пристановище, кого захоче загосподарованый уже своякъ и прийме на своѣй ґрунтъ. Однакъ кошты дороги такй великй (понадъ 100 зр. вôдъ особы), що властиво нѣхто не повиненъ ѣхати, бо-жь бѣдного не стати на дорогу, а богатому не варто туды ѣхати, хиба-бы до своякôвъ; тамъ рѣшучо за тяжка праця и невыгода для богатого господаря. Пишемо се длятого, бо послѣдними днями поѣхало туды кôлька здае ся богатшихъ родинъ селянскихъ до своихъ давнѣйше поселившихъ ся своякôвъ. Такожь не все можна бути певнымъ, що листъ походить вôдъ свояка, бо портовй аґенты надъужинають довѣрья наивныхъ селянъ и щобы лишь мати пасажирôвъ на корабли, часто берутъ ся и до фалшованя листôвъ.

По довгихъ стараняхъ покойного кардинала Сембратовича, котрый дуже живо займавъ ся справою бразилійскихъ Русиновъ и не жалувавъ навѣть значныхъ сумъ зъ власныхъ фондôвъ приватныхъ на выслане рускихъ душпастырѣвъ до тыхъ кольоній, удало ся выслати туды доперва трехъ священниковъ — двохъ Василіянъ и одного свѣтского, о. Никона Роздольского въ Ріо Кляро — та й братчика Горощука. То рѣшучо замало ще для 30.000 полудневобразилійскихъ Русиновъ, особливо коли порôвнати число рускихъ священниковъ зъ тамошними польскими.

Сподѣваемось, що нашй Василіяне будуть тамъ на далекôй чужинѣ дбати не лишь про духовнй справы нашихъ поселенцѣвъ, але и рôвно про удержане ихъ при рускôмъ обрядѣ и народности рускôй, бо-жь препѣнь католицизмъ не противить ся удержаню рускои народности. Чекае ихъ тамъ тяжка але и вдячна праця. Єли вôдповѣдять своѣй задачи, то не лише причинять ся до морального пôднесеня тыхъ тысячей нашихъ заморскихъ братôвъ, що пойшли ажь у „вирей“ хлѣба собѣ шукати, але и причинять ся до економичного розвитку тыхъ рускихъ осель и удержать тй досыть змачнй и компактнй рускй оазы, киненй посередъ полуднево-американьскихъ пралѣсôвъ, довгй часы при рускôй вѣрѣ и народности.

Я.

Зъ „Дѣла.“

Гигієна або наука о здоровлю.

Подае Д-ръ С. БЛЮМБЕРҐЪ.

ПРО ПРАЦЮ ЗЪ ГИГІЄНИЧНОИ ТОЧКИ ПОГЛЯДУ.

Хочь пріятелѣ робôтниковъ и працѣ немало вже розписувались по книжкахъ и брошурахъ про працю, еи вагу и значѣне, однакъ гадаю, що буде оно не безъ интересу, если побесѣдуесь про той самъ предметъ зъ чисто гигієничнои точки погляду то єсть, яка повинна бути праця, щобъ задержати лучше здоровле. Та заки на те зведу бесѣду, повиненъ я ще сказати, що мы зъ фізіольогічнои точки погляду дѣлимо працю на 1) умыслову або психічну и 2) мускулярну або фізичну.

Пôдъ умысловою працею розумѣемо таку, котра вымагае напруженя нашого ума, або по просту сказавши, роботы нашого мозгу.

Пôдъ фізичною розумѣемо працю, що вымагае нашихъ мушкулôвъ.

Зъ розбору першои я и начну зъ читачами свою бесѣду. Якъ я вже сказавъ, пôдъ умысловою працею розумѣемо роботу мозгу. Мозгъ лежить въ черепѣ и завдяки его функціямъ совершають ся всѣ функціи живои истоты. У низшихъ истотъ примѣромъ у мухъ, вся робота мозгу полягае на функціи движеня, поживы и охороны житя. Якъ видко, тотй функціи дуже обмеженй и не дуже зложенй, а зъ тои причины и мôзги подôбныхъ истотъ мало розвиненй и мало працюють. Но чимъ высше животина въ степени розвою, тымъ еи житевй функціи бôльше зложенй, а тому и робота еи мозгу обширнѣйша. Такъ, примѣромъ, если возьмемо собаку то запримѣтимо, що у неи функціи вже досыть зложенй, и робота мозгу полягае вже не лишь на функціи порушуваня ся, поживы и охороны свого „я“ но ще на пôзнаваню своихъ панôвъ на задержаню для нихъ вѣрности и любови, выражаючои ся въ стороженю всего що до нихъ належить и переслѣдованю ихъ ворогôвъ, въ даваню знати панамъ про грозяче небезпеченьство, и взагалѣ въ выявленю бôльшого або меншого змыслу, котрого мы не можемо назвати розумомъ, а звемо досыть удачно — инстинктомъ. Зô всѣхъ животинъ найбôльше розвитый мозокъ малпы, а тому и робота его обширнѣйша чимъ робота мозгôвъ у всѣхъ другихъ животинъ. Лишь намъ подивитись на малпу, на еи рухи, що нагадують намъ рухи чоловѣка, на еи проворнôсть и наслѣдуване. щобъ про те переконатись. Но якъ бы тамъ вже не були розвитй мозги розличныхъ животинъ, якъ бы не були зложенй ихъ функціи, все те нѣчимъ въ порôвнаню зъ мозгомъ чоловѣка. У чоловѣка суть розумъ и мова, прикметы, котрыхъ немае нѣ одна животина. Именно въ тыхъ прикметахъ заключае ся доскональость чоловѣка. Трудно передати словами, яку роботу мае мозгъ чоловѣка въ протягу дня, а навѣть годины и приходить ся намъ лишь чудуватись, якъ се дѣе ся, щобъ въ такôй малôй просторони, яку заповняе мозокъ, могла довершуватись така обширна и всесторонна робота. Най лишь читателѣ згадають, кôлько мыслей, кôлько думокъ, идей, вражѣнь приходить на нашъ умъ що хвилѣ, щобъ поняти, яка кольосальна робота совершае ся въ нашôмъ мозгу. Особливо нашъ умъ сильно працюе, коли мы занятй розвязкою якои зложенои задачѣ, або зложенои идеи, а такожь коли нами опановуе яка сильна страсть. Нашу психіку мы можемо назвати нашимъ внутрѣшнымъ моремъ, котре деколи спокôйне, иногдѣ бурливе, а часами таке, якъ море пôдчасъ найстрашнѣйшихъ ураганôвъ.

Кожда мысль, кожда думка, кожде вражѣне потребуе звѣстнои роботы зô стороны мозгу, певнои скôлькос-

---

що всѣ повиннй бути свобôднй и т. д., що певно не могло не мати мѣсця и на Украинѣ-Руси.

Той першій вождъ, що поваживъ ся вывести нашу мову зъ пôдъ сѣльскихъ стрѣхъ на ширшій свѣтъ, впровадити въ письменство, зве ся Иванъ Котляревскій.

Иванъ Котляревскій уродивъ ся на Украинѣ р. 1769 (29. серпня), въ мѣстѣ Полтавѣ, де его батько бувъ незначнымъ громадскимъ урядникомъ. Початки науки побиравъ въ дома въ рôднôй бесѣдѣ, черезъ що набравъ любови до рôднои мовы и простого народу. Опôсля вчивъ ся таки въ Полтавѣ въ духовнôй семинаріи, въ котрôй своимъ товаришамъ бувъ знаный якъ ритмачь т. е. такій, що складае стихи. Скôнчивши семинарію, не зôставъ священникомъ, тôлько пôйшовъ на село за вчителя паньскимъ дѣтямъ. Живучи на селѣ, часто перебиравъ ся въ хлопску одежу и ишовъ мѣжь нарôдъ, щобы пôзнати его лѣпше, де мавъ способнôсть бачити неразъ на власнй очи кривды, заподѣянй панами мужикамъ. Се ему не злюбило ся, покинувъ вчительство й ставъ урядникомъ въ судѣ. Однакъ заставши и тамъ несправедливôсть та пôдкупство, чого его чиста душа не могла знести, покинувъ урядницку службу и вступивъ до вôйска, де дослуживъ ся степеня штабового капитана. Задля слабого здоровля р. 1808 покинувъ вôйскову службу и ставъ директоромъ бурсы для бѣдныхъ дворяньскихъ дѣвчатъ въ Полтавѣ, де крôмъ того займавъ иншй гôдности и стыкавъ ся зъ простымъ народомъ, котрому робивъ богато добра. Умеръ тамъ-же 29. жовтня 1838 р.

На всѣхъ тыхъ становискахъ бачимо Ивана Котляревского яко чоловѣка щирого, чесного, пріятеля правды та справедливости и простого народу а ворога неправды, вызыску, темноты и гнету. Крôмъ працѣ на тыхъ заводахъ не кинувъ вôнъ и пера зъ рукъ. Правда, не писавъ богато, але то, що писавъ, написавъ въ рôднôй, живôй мовѣ.

Перша письменна праця-книжка, котру вôнъ выдавъ р. 1798, зве ся „Енеида“, пôсля имени героя того оповѣданя.

Енеида се есть творъ стародавного, римского поета, котрый Ив. Котляревскій переробивъ на рôдну мову такъ хорошо, що въ рускôй Енеидѣ крôмъ римскихъ назвискъ не зôстало ничь. Парôбокъ, Еней, герой оповѣданя, що носить римске имя, се не римлянинъ, але справдѣшный нашъ козакъ, котрый вештае ся всюды; заходить мѣжь простый нарôдъ, высмѣвае его блуды, але заразомъ тѣшить ся и плаче зъ нимъ; той Еней заглядае такожь до паньскихъ палатъ, веселить панôвъ, але рôвночасно выкидае имъ ихъ грѣхи и пакуе до пекла за те, що знущають ся надъ мужиками, що закрали лѣсы и луги.

Крôмъ Енеиды написавъ Котляревскій де що бôльше зъ чого найважнѣйшимъ есть комедія зô спѣвами „Наталка Полтавка“, котру нашй театры грають до нынѣ.

Въ чôмъ-же — спытаете — полягае заслуга Ив. Котляревского?

Его велика заслуга полягае въ тôмъ, що першій въ насъ зачавъ писати своею рôдною, живою мовою. Передъ нимъ нѣхто не писавъ тою бесѣдою; она була погорджена и въ забутю; Ив. Котляревскій не цуравъ ся еѣ, але пôднѣсъ и впровадивъ въ письменство.

А яке значѣне мае той его подвигъ для насъ Русинôвъ?

Значѣне того геройского кроку есть дуже важне, бо въ его слѣды вступають другй письменнй люде и вôдъ того часу Русины, тй потомки славныхъ козакôвъ добивають ся для свого народу волѣ и добра не мечемъ, бунтами и проливомъ крови, але живымъ словомъ, просвѣтою и наукою въ рôднôмъ письменьствѣ, въ котрôмъ тою ясною зорею, тымъ вождомъ остане все нашъ незабутый батько Тарасъ Шевченко.

А яку то силу мае живе слово для народу, бачимо зъ того, що ледво оно яко-тако зô сну пробудилось, ледве минуло 20 лѣтъ вôдъ смерти Ив. Котляревского, а рядъ россійскій вже добачивъ въ тôмъ для себе небеспеченьство и рôжными указами ограничуе поволи науку въ роднôй бесѣдѣ, опôсля вытискае зô шкôлъ и церковь, доки вкôнци р. 1876 цѣлкомъ не усунувъ въ своѣй державѣ. Однакъ живе слово не дасть ся замкнути въ кайданы и не знае кордонôвъ нѣ указôвъ. Оно дôстало ся до Галичины, де знайшло догôднѣйшй вôдносины и вже приготовленый грунтъ Маркіяномъ Шашкевичомъ; и ту на перекôръ всѣмъ царскимъ указамъ процвитае та громадить Русинôвъ до працѣ для народу на всѣхъ поляхъ.

„Не бôйтесь! Въ кровавыхъ филь навалѣ
Не згине думка, правда и добро —
А краще и ширше розôве ся далѣ!“ —

каже нашъ поетъ Иванъ Франко. Оно справдѣ такъ! А бачимо тое не тôлько въ старôмъ краю, але и ту въ Америцѣ. Горстка Русинôвъ, котрыхъ судьба кинула ажь за море и ту одушевляе ся живымъ, рôднымъ словомъ, котре горне, лучить и взывае до працѣ всѣхъ насъ росыпаныхъ по земли вôльнои Америки. Правда, не всѣ ще — упертй въ своѣй зашкарупѣлости и неуцтвѣ — що хотять другихъ просвѣщати въ гонолюльскôмъ нарѣчію „А. Р. Вѣстника“, чують животворный голосъ живого слова; однакъ о скôлько мы вже свѣдомй и сильнй въ тôмъ взглядѣ, свѣдчить се, що нашимъ американьскимъ зрадникамъ россійскій св. Синодъ, що есть малымъ колѣсцемъ царского ряду въ Россіи, позволивъ выдавати на нашôй рôднôй бесѣдѣ газету, чимъ той самъ рядъ завдавъ велику брехню своимъ поступкамъ въ себе въ дома.

А чія то заслуга? — Се заслуга того, зъ котрымъ васъ ось запôзнаемо близше — заслуга того, котрому выписавъ нашъ незабутый Тарасъ Шевченко:

„Будешь, батьку, панувати,
Поки живуть люди;
Поки сонце зъ неба сяе,
Тебе не забудуть.“

А. В.

ти его матерії и енергії, завдяки розличнымъ у нѣмъ хемічнымъ процесамъ. Та матерія и енергія повстають на ново завдяки круженю крови, зъ котрои мозгъ бере необходимый матеріялъ для свѣжои роботы. Впрочѣмъ подрôбнѣйше про фізіольогію мозка, его устрôй и дѣланю поговорю зъ читателями коли-небудь другимъ разомъ, а теперь хочу дати читателямъ лишь поверховне поняте про роботу мозгу, щобъ можна низше сказане лучше поняти про шкôдный вплывъ надмѣрнои роботы мозгу на здоровле.

(Дальше буде).

НОВИНКИ.

Для робôтникôвъ.

Дня 22. Листопада вôдбула ся парада зъ кôльканайцяти представникôвъ уній робôтничихъ и зъ особъ, котрѝ займають ся справою робôтничою, за почином нового губернатора Рузвельта. На тôй парадѣ були такожь Henry White, и Henry Weissmann, и James Reynolds, и професоръ Gunton, и William Eerflinger. Губернаторъ сказавъ, що буде передовсѣмъ старати ся, щобы ухваленѝ вже права на корысть робôтникôвъ були впроваджені въ жите, а потôмъ доперва постарае ся о ихъ доповненя. Такожь сказавъ, що бюро инспекціи фабрикъ буде змушене сповняти свои обовязки и пильновати, щобы фабрики були належито урядженѝ пôдъ взглядомъ самітарнымъ, и щобы дѣти не робили противъ приписамъ. А губернаторови сказали, що будову руштованъ треба выйняти зъ пôдъ дозору поліціи, а вôддати пôдъ власть инспекторôвъ будовы. Такожь звернули ему увагу на те, що право о 10-годинной праци на коліяхъ не заховуе ся. На се сказавъ губернаторъ, що инспекторъ мусить пильновати сего права. На закôнчене сказавъ Рузвельтъ, що всѣхъ правъ для робôтникôвъ буде пильновати черезъ цѣлый часъ свого урядованя. — Дай Боже!

Що вôльно въ Россіи друковати по руски?

Въ Россіи, въ славяньской державѣ, вôльно Русинамъ друковати тôлько повѣстки и стихи зъ теперѣшного житя. За то не дозволюе ся друковати книжокъ науковыхъ, навѣть такихъ якъ календарь, якъ про годôвлю птицѣ: дальше не вôльно друковати книжокъ религійного змѣсту. Такимъ чиномъ въ христіяньской державѣ, де св. письмо росходить ся въ 70 мовахъ и нарѣчіяхъ, мѣжь иншимъ въ чотырохъ нарѣчіяхъ татарского языка, славяньске населене, що числить десятки міліонôвъ душь, немае права читати библіи на рôдной мовѣ. Не вôльно такожь друковати перекладôвъ зъ чужихъ мовъ. Що больше! Жаднои рускои книжки не впускають до Россіи, жаднои газеты, навѣть для дѣтей. А помимо того Россія зôстае славяньскою и христіяньскою!

— Чи знаете, що слѣдуюча конвенція „Руско-Народного Союза" буде на тôмъ плейзѣ, где буде найбôльше членôвъ? Чи хочете, щобы у васъ була конвенція? Если такъ, то записуйте ся до „Союза."

Результатъ выборôвъ.

Доперва за кôлька тыжднѣвъ будемо знати, кôлько голосôвъ упало на кандидатôвъ соціялістичнои партіи. Длятого теперь подаемо тôлько число голосôвъ зъ декотрыхъ стейтôвъ и мѣстъ. Въ стейтѣ Ню Йоркъ упало на партію соціялістичну около 24.000 голосôвъ, зъ чого припадае на Ню Йоркъ около 10.000. Въ стейтѣ Ню-Джерзи дôстали соціялісты такожь досыть голосôвъ. Мѣжь иншимъ въ Джерзи-Сити одержали о 68 голосôвъ бôльше чимъ минувшого року. Въ стейтѣ Масачусетъ одержали о 4 тысячки бôльше якъ въ 1897 р. Въ Пенсильваніи число голосôвъ всюды побôльшило ся, крôмъ Філядельфіи. Всѣхъ голосôвъ дôстали 2225. Въ Шамокінъ и околици ставали навѣть три Поляки яко кандидаты. Въ Чікаґо упало бôльше якъ 2000 голосôвъ. Въ Ст. Люісъ кандидаты соціялістичнѝ отримали до 500 голосôвъ. Въ стейтѣ Конектикутъ партія значно зыскала: въ 1894 р. отримала гамъ 884, въ 1896 р. 1254, а въ 1898 р. бôльше якъ 2800.

Страйкъ въ Excelsior.

Недалеко Мт. Кармель въ Екцельзіоръ застрайкували робôтники вугляні домагаючи ся вôдъ компаніи пôдвысшеня платнѣ о 10 цнт. вôдъ вагона, рôвножь пôдвысшеня платнѣ при контрактовой и компанічной праци робітникамъ — такъ званымъ „лебрамъ." Жадано такожь зниженя цѣны на всѣхъ помôчничихъ артикулахъ при праци якъ: пороху, олѣю, динаміту и т. д., за котрѝ мусѣли платити досыть богато. Страйкъ той пôдняли переважно славянскѝ робôтники, мѣжь котрыми есть богато рускихъ и вôнъ тревавъ вôдъ 23. до 25. новембра, въ котрôмъ то дни робôтники вернули до роботы. Не выборoли вправдѣ пôдвысшеня платнѣ, але бодай за матеріялы при праци не будуть тôлько що перше платити. Компанія згодилась цату малу уступку, бо мала богато замовлень, а робôтники знову не були такъ дуже зъорганізованѝ.

— Президентъ Мкінлей буде старати ся, щобы сталу армію побôльшити о 100 тысячь воякôвъ; а що до Гавайскихъ островôвъ, то буде его старанемъ знести контрактову працю (попросту панщину). Коли-бъ по правдѣ ся праця була знесена, то тамошнѝ Русины вôддыхнули бы; на Филиппинахъ, въ Порто Ріко буде доти войскова управа, доки конгресъ не обзнакомить ся зъ тамошными вôдносинами; на Кубѣ буде такожь правити войско до того часу, доки Кубанцѣ не сотворять самѝ своеи управы.

— Сего року приѣхало зъ Галичины на Гавайскѝ острoвы до 400 людей. Декотрѝ зъ нихъ поѣдуть зъ весною до Канады.

— Въ четверь 24. новембра и 26. того-жь мѣсяця вôдбулось въ Олифантѣ два балѣ. Въ першій день устроювало братство св. Іоана Хрестителя, а въ другій братство св. Арх. Михаила. На обохъ забавахъ веселились гостѣ прилично.

— Маешь дѣти? Чому-жь незапишете ихъ до „Союза?" Коштуе лишь 25 центôвъ на мѣсяць, а дѣти умирають дуже часто, частѣйше якъ старшѝ.

Памятайте на Руску Бурсу въ Новôмъ Сончи!

На Руску Бурсу зложили дальше въ Шамокінъ, Па.:

Ф. Клищь	$1.00
Ев. Кохань	50
Н. Федорчакъ	25
Ф. Ватраль	25
К. Максимчакъ	50
М. Демчко	75
П. Котаньчикъ	50
Jack Grazer	50
Ив. Юнакъ	25
К. Цьокъ	10
М. Венориновичь	25
Т. Коцуръ	25
П. Поливка	25
Йв. Квасньовскій	20
Гр. Гасичь	25
Ив. Полынякъ	50
Л. Далякъ	35
Т. Ґоґоцъ	50
М. Олесньовичь	1.00
К. Ґара	25
И. Кавалко	20
Т. Полынякъ	20
С. Сметана	25
К. Ядловскій	25
Н. Мерена	25
Е. Лучковецъ	1.00
Гр. Хомякъ	50
Т. Вильчацкій	25
Т. Татусько	10
В. Смалецъ	25
Я. Ґалякъ	25
Т. Дзюмбелякъ	20
М. Лазорикъ	25
Я. Жиличь	50
К. Горощакъ	50
Л. Максимчакъ	25
Пр. Ґацура	25
Йос. Пейко	25
Катерина Глова	40
Мих. Даньчакъ	1.00
Марія „	50
Т. „	25
Анна „	25
Елена „	25
С. Горощакъ	1.00
Т. Федько	1.00
М. Пелякъ	1.00
Д. Федорчакъ	1.00
М. Пайда	10
М. Фейделесъ	5
А. Дарґовскій	50
В. Кирликъ	10
М. Булвеча	10
А. Лячко	10
М. Баранъ	10
И. Гуменникъ	10
М. Ревакъ	25
Л. Кащакъ	10
А. Думчакъ	5
Askorn	5
А. Кецеля	5
Гр. Шпакъ	10
И. Дытко	25
Т. Дупнякъ	10
М. Свѣнкъ	5
А. Мацьовскій	5
П. Стельма	10
Ив. Зущинъ	10
Йос. Грабовскій	10
М. Угринъ	10
А. Галушка	10
М. Яцко	20
П. Пѣтувикъ	10
Ив. Вдовякъ	10
Йос. Тадрикъ	25
Ив. Грабовскій	10
Гр. Ґінда	5
И. Стапай	5
Л. Бончакъ	5
М. Блашко	5
М. Кулянда	25
Мар. Лучковецъ	25
Т. Федько	25
М. Новакъ	25
Г. Малинякъ	25

За повыжшѝ датки, складаемо вамъ ч. шамокінцѣ, щиро руске Бôгъ заплать! що не позабулисьте на свое молоде поколѣне въ старôй вôтчинѣ. Колись тая молодѣжь вспôмне имена вашѝ щирымъ, теплымъ словомъ, за подану помôчь. Въ Бозѣ надѣя, що зъ тои молодежи выростуть борцѣ, котрѝ смѣло постоять за нашу бѣдну теперь Русь, та доведуть еѣ до лѣпшои долѣ, а и ваша буде въ тôмъ заслуга, що подали имъ теперь помôчну руку въ борбѣ житя.

Теперь звертаемо ся до другихъ кольоній рускихъ тутъ въ Америцѣ, а тыхъ кольоній е досыть. Чи-жь вы не причините ся своими лептами до такъ благородного дѣла? Маемо щире переконане, що такъ, лишень потрѣбно въ каждôй кольоніи такого чоловѣка, котрый бы взявъ иниціятиву въ тôмъ дѣлѣ, а нашь, добрый рускій народъ не пощадить жертвъ. Далѣ-же Братя! Забирайте ся до дѣла, щобысьмо не мусѣли соромити, ся що мы позôстали по задѣ.

Всѣ зôбранѝ грошѣ вразъ зъ выказомъ дателѣвъ, прошу засылати на адресу: John Glowa, Excelsior, Pa. Выказы дателѣвъ будуть друкованѝ въ „Свободѣ." И поодинокѝ дателѣ могуть присылати свою лепту, на повыжшу адресу.

За комітетъ

И. Констанкевичь.

— Православный епископъ Николай вôдъѣжджае вже до краю, а на его мѣсце йде епископъ Тихонъ. Вôдкликане епископа Николая до краю стоить въ сильнôй звязи зъ его місіонерскою політикою мѣжь уніятами въ Америцѣ, то-жь про те напишемо обширнѣйше другимъ разомъ.

— Робота въ околицяхъ Шамокінъ и Мт. Кармель вже зовсѣмъ поправилась, робять майже по цѣлому дневи черезъ цѣлый тыждень. Бреха на Петерзонъ, що не робила понадъ рôкъ мае теперь розпочати роботу.

— За тыждень статуты „Союза" вже будуть готовѝ, то-жь най всѣ мѣсцевѝ секретарѣ братствъ зголосять ся до головного секретара „Р. Н. Союза", кôлько примѣрникôвъ потреба имъ, а сейчасъ порозсылаесь.

Замовляйте книжочки!

Незабавомъ выйде зъ друку знову друга книжочка пôдъ написею: „Де-що про права и суды въ Сполученыхъ Державахъ, а особенно въ державѣ Пеннсильвенія." Книжочка сеся стане въ великôй потребѣ для рускихъ людей, а хто мати буде ще и першу книжочку про „Конституцію Сполуч. Державъ", той мати буде поняте про устрôй нашои державы. Замовляйте „Конституцію Сполуч. Державъ", а опôсля „Де-що про права и суды въ Сполуч. Державахъ, а особенно въ державѣ Пеннсильвенія!" Обѣ книжочки стоять по **10** цнт. а зъ пересылкою **12** цнт. кожда.

СМѢШНЕ.

РОЗБÔЙНИКЪ ТА ЖИДЫ.

То бувъ собѣ оденъ розбôйникъ зъ хлопцемъ, та бачить разъ — ѣдуть жиды. Отъ вôнъ и каже хлопцеви:

— Возьми булаву та перестрѣнь тыхъ жидôвъ и скажѣ, щобъ грошѣ вôддали.

Хлопець пôйшовъ, ставъ на шляху тай каже:

— А давайте грошѣ!

— Герсти, якѝ грошѣ?

— Менѣ, — каже, — звелено, щобъ всѣ вôддали.

А оно таке мале, хочь и зъ булавою на плечи, то жиды и не дивлять ся.

А тôй розбôйникъ тымъ часомъ зайшовъ тай ставъ за дубомъ, та выглянувъ звôдтиль и булаву свою отъ таку здорову показуе тай каже:

— Вôддай, вôддай ему грошѣ!

Тогдѣ жиды:

— Ну, оттакому козакови, то и грошѣ вôддати, а то — чортъ знае кому!

Казка про горѣвку.

Було се дуже давно, ще вѣдай тогды, коли, якъ то кажуть, всѣ люде були мужиками. Але потому зачало ся инакше: захотѣло ся усѣмъ наразъ панѣти та не робити, тай вчинивъ ся такій голодъ, що сумъ.

Але оденъ газда такой не кидавъ ся працѣ: оравъ, сѣявъ, якъ все, але що-жь, вôнъ бувъ такій бѣдакъ, що и ѣсти не мавъ що, а якъ побачивъ бѣднѣйшого, то и остатну окрушину давъ бы. То его жѣнка все бувало скаржить ся сусѣдкамъ на его натуру. „Бѣда менѣ, — каже, — зъ такимъ чоловѣкомъ, бо то, бачите, такій вдавъ ся менѣ, що якъ-бымь передъ нимъ не ховала, то и рôднымъ дѣтямъ не було бы ще въ ротъ запхати, а то вамъ остатне давъ бы зъ дому, бо то, — каже, — е ще и бѣднѣйшй вôдъ насъ. Отъ днесь якъ бы-мь була не сховала остатный скравокъ хлѣба, то и ему самому не було бы що дати завтра до торбины, якъ пôйде на цѣлый день орати."

Скоро свѣтъ выбравъ ся той бѣдный газда въ поле орати, а жѣнка дала ему той скравокъ хлѣба, що сховала передъ нимъ, щобы дѣдамъ не давъ, а дѣтямъ зварила саламахи, абы не вмерли зъ голоду, бо и що-жь мала имъ варити, коли въ хатѣ анѣ дробины муки?

Оре вôнъ, оре до полудня, та такій вамъ голодный, що годѣ, але надумавъ собѣ: „Нехай, напю ся воды, то може полекшае, а хлѣба дѣтямъ лишу." Оравъ до вечера та такой уже не мôгъ выдержати зъ голоду тай иде до своеи торбины, а въ торбинѣ уже вамъ давно мѣсце застигло, бо чортъ що лѣтавъ по тôмъ селу, укравъ ему остатню окрушину.

Але чортъ пôйшовъ до пекла до старшого здавати справу зô своеи працѣ на земли, нѣбы то кôлько душь загарбавъ для пекла тай сказавъ и се, що укравъ хлопови остатну окрушину хлѣба.

Але, якъ се чортъ, той найстаршій Луципиръ учувъ та якъ не крикне: „Чого ты, — каже, — дѣдьку мѣшаешь ся въ несвою справу, га?! Иди-жь за кару перебери ся за хлопа та служи тому бѣдакови за наймита, а щобысь менѣ черезъ три роки не показувавъ ся въ пеклѣ!"

Якъ Луципиръ казавъ, такъ чортъ и послухавъ, та на другій день наймивъ ся у хлопа за наймита.

Служивъ вôнъ оденъ рôкъ, та люде дивують ся, що коли сей бѣдакъ бувъ все и обдертый и голодный и хотяй робивъ-працювавъ, то не мавъ що ѣсти, а теперь вôнъ не робить такъ, а у него поля зораний, засѣяний а хоть поля и не богатй, а збôжа повний стоги, та що лишило ся тôлько, що на три роки стане.

На другій рôкъ ще бôльше — а всѣмъ орудуе его наймитъ, а газда лежить собѣ на печи та файку курить. Спродали збѣжа, купили грунту, побудовали хаты, стодолы, та ставъ вôнъ богачемъ на все село. На третій рôкъ зародило поле тôлько збôжа, що уже ажь всѣ дивують ся. А чортикъ сей наймитъ думку думае, чимъ бы ту ся прислужити пеклу та лишити памятку газдѣ та сусѣдамъ?

Одного разу лежить газда на печи, а наймитъ каже ему: „Маете збôжа до волѣ, та що намъ за хосенъ? Отъ спробуймо варити жито, може що вываримо." „Ну варѣмъ", каже газда, — „та ты — каже „наймите що зробишь, то добре; лишь диви ся добре вари!"

Спровадили кôтлы, ставять печи, варять жито; чортъ мѣшае та мѣшае; та все присыпуе то кмину то де чого, а мѣшае. Ну, зварили та давай кушати, а то щось и гôрке и пече и въ нôсъ бе. Та що оно? пытае газда.

„Кушайте, каже чортъ. Кушають, кушають, смакують, та назвали тую юшку „гôрка" або „горѣвка". Кушали до вечера, а дальше стало имъ щось весело, говорять, смѣють ся, а дальше пôшли на вприсядки, гуляють, кричать, що ажь хата ходоромъ ходить.

Прійшли сусѣды, кушають собѣ — смакуе, пють еще. А чортъ запрошуе а припрошуе, а всѣ пють, а дальше гуляють, а пють, а потому давай ся и бити. Злетѣло ся цѣле село: и піятика и біятика, ажь якійсь тамъ завадивъ за каганець зо свѣтломъ та вывернувъ; огень впавъ на котелъ горѣвки, що ще було — запалило ся, котелъ пукнувъ, заняла ся хата, а вôдъ хаты пôшло все село зъ огнемъ, бо всѣ були пяний. Выгорѣло все до тла, и бѣдний и богатй, бо не було кому ратовати; попалили ся, спячй въ хатахъ дѣти и жѣнки, та зôстали всѣ сднои ночи жебраками.

Лишивъ ся чомусь оденъ неспаленый котелъ та пѣчь до вареня горѣвки та двѣ стирты жита, але щезъ той наймитъ, що навчивъ ихъ варити горѣвку, а такъ всѣ за нимъ жалували, гадали, що згорѣвъ въ огни, а вôнъ шмигнувъ до пекла здавати справу зъ трохъ лѣтъ своеи службы. Всѣ чорты похвалили его та зробили его пôдъ Луципиромъ та справили такій банкетъ, що ся ажь земля затрясла, та три горы розсадило въ повѣтре та вчинили такй вѣтры, що домы, дерева вырывало зъ корѣнемъ, звѣрôвъ, навѣть людей порывало зъ вѣтромъ та не було кôнця чортôвскôй утѣсѣ. А мали чорты чого веселити ся, бо вôдъ того часу зачала ся бѣда хлѣборобамъ. Варять горѣвку та пють, а попивши ся, забувають на все добре, а самй пхають себе у пекло, а чорты смѣють ся та тѣшать ся, що ажь.

Але якось самй хлопы не умѣли добре орудувати тою горѣвкою та зачали закидати еѣ варити, тай то лишь въ тôмъ та трохъ сусѣдныхъ селахъ. То-жь урадили чорты высылати на свѣтъ своихъ пôсланцѣвъ, щобы то дѣло поладили, щобы цѣлый свѣтъ знавъ о горѣвцѣ, та бôльше душь дôстало ся пеклу, то и выслали пôвъ пекла чортôвъ зъ чортенятами, а щобы ихъ люде не пôзнали, запустили собѣ пейса, довгй бороды, поуберали ся въ довгй халаты, щобы хвосты позакривати та вырушили валкою на сей свѣтъ та якъ закрутили по свому, що ажь гай.

(Взяте зъ народного оповѣданя.)

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.